

Feliks Kanclerz

Ogólnopolska konferencja konserwatorska w dniach 25 i 26 marca 1965 r.

Ochrona Zabytków 18/3 (70), 55-56

1965

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ogólnopolska konferencja konserwatorska w dniach 25 i 26 marca 1965 r.

Konferencja konserwatorska, obradująca w Warszawie w dniach 25 i 26 marca 1965 r. poświęcona była następującym zagadnieniom:

1. Realizacja planu robót konserwatorskich w 1964 r.
2. Omówienie planu robót konserwatorskich na okres 5-letni 1966—70.
3. Działalność P. P. Pracowni Konserwacji Zabytków w powiązaniu z zadaniami konserwatorskimi planów centralnego i terenowego.
4. Problem zagospodarowania nieużytkowanych zabytków architektury.
5. Zarządzenia wykonawcze do ustawy o ochronie dóbr kultury.

W pierwszym dniu obrad wiceminister Kultury i Sztuki Zygmunt Garstecki udekorował kilkunastu pracowników terenowej służby konserwatorskiej złotymi i srebrnymi odznakami „Za opiekę nad zabytkami”. Przy tej okazji wiceminister omówił dotychczasowe osiągnięcia konserwatorskie w minionym XX-leciu PRL. W przemówieniu swym wiceminister zwrócił uwagę na to, że roboty konserwatorskie, w tym okresie prowadzone, dały w efekcie nie tylko uratowanie wielu cennych obiektów przed zniszczeniem, lecz także oddanie wielu zabytków we właściwe społecznie użytkowanie. Szczególnie cennym wynikiem działalności konserwatorskiej jest rozwijające się powiązanie zamierzeń konserwatorskich z planami urbanistycznymi przy odbudowie i porządkowaniu wielu historycznych ośrodków miejskich.

Realizacja planów konserwatorskich, co stwierdzili zarówno referenci jak i dyskutanci, przebiegała na ogół sprawnie, pomimo wielu trudności, przede wszystkim w zakresie wykonawstwa. Wprowadzona od pewnego czasu zasada koncentracji wysiłków i środków finansowych na określone zadania spowodowała, że obserwuje się obecnie znaczne skrócenie czasu trwania ich realizacji tak, że jest coraz mniej obiektów odbudowywanych przez długie lata. Podjęto też, jako następną zasadę działania, kierowanie środkami państwowych budżetu centralnego na konserwację zabytków o czołowym znaczeniu w skali krajowej, natomiast na konserwację obiektów o znaczeniu regionalnym i lokalnym będą kierowane przede wszystkim środki budżetów terenowych oraz użytkowników. W wielu województwach realizowanie tej zasady przebiega właściwie, ale należy jeszcze dołożyć starań, ażeby uzyskać podobne efekty we wszystkich województwach. W zakresie inwestycji, tj. podejmowania robót przy kompleksowej konserwacji i odbudowie wielkich obiektów o szczególnie ważnym przeznaczeniu użytkowym, w planach przyszłościowych zakłada się stopniowy wzrost nakładów tak ogólnych jak i jednostkowych na poszczególne obiekty.

W zakresie rozwiązywania problematyki zagospodarowania zabytków nieużytkowanych dotychczasowe starania przyniosły stosunkowo poważny efekt, pomimo wielu trudności w realizacji Uchwały nr 418/60 Rady Ministrów o zasadach wykorzystania obiektów zabytkowych dla celów użytkowych. Podjęte starania od 1961 r. przyniosły w efekcie oddanie do użytku około 150 zabytków odremontowanych lub odbudowanych, przy których roboty zostały podjęte przez różne instytucje ze środków pozakonserwatorskich, lecz z pomocą środków specjalnych resortu kultury. W dziedzinie tej obserwuje się podejmowanie odbudowy coraz większych kubaturowo obiektów. Wstępna analiza ekonomiczna wykazała, że odbudowa i zagospodarowanie zabytków jest w zasadzie całkowicie opłacalne, gdyż koszt odbudowy 1 m³ zabytku jest stosunkowo niski, niższy niż koszt budowy nowego obiektu o takim samym standardzie wyposażenia architektonicznego i artystycznego. Należy jednak wzmocnić wysiłki, gdyż jest jeszcze wiele i to cennych zabytków, które powinny być niezwłocznie odbudowane i wykorzystane dla celów użytkowych.

Z realizacją zadań konserwatorskich wiąże się ściśle działalność Pracowni Konserwacji Zabytków. Przy istniejących jeszcze usterkach w pracy tego przedsiębiorstwa, działalność jego przynosi poważne efekty z jednoczesnym powiększaniem się liczby obiektów, przy których pracują grupy wykonawcze PKZ. W czasie dyskusji omówiono wiele problemów, wymagających jeszcze rozwiązania dla usprawnienia pracy PKZ. Jednym z nich jest uzyskanie dla przedsię-

biorstwa uprawnień typu specjalistycznego, z wszelkimi odpowiednimi prerogatywami; mówiono również o potrzebie uzyskania dla przedsiębiorstwa szerokiej możliwości dysponowania nietypowymi materiałami budowlanymi itp. Wymaga tego specyfika wykonywanych zadań, bardzo znacznie odbiegających od zadań standardowego przedsiębiorstwa budowlanego, za jakie jest obecnie uważane przedsiębiorstwo konserwatorskie. W dyskusji nad działalnością PKZ oraz ściślejszym powiązaniem przedsiębiorstwa ze służbą konserwatorską omówiono szczegółowo wiele potrzeb w tym zakresie, opierając się na wieloletnim doświadczeniu.

Szczególnie ważnym tematem, poruszonym w czasie konferencji, była potrzeba powoływania spośród pracowników służby konserwatorskiej oraz fachowców z nią współpracujących, licznych zespołów specjalistycznych, roboczych, dla opracowywania zasad i planów działania w niektórych specyficznych zakresach pracy. Tak więc stwierdzono konieczność powołania zespołu dla spraw parków etnograficznych (skansenów), dla spraw urbanistyki historycznej, konserwacji kamienic mieszczańskich i in. Działalność takich zespołów pozwoli na opracowanie i ujednoczenie metod pracy w zakresie specjalistycznych problemów konserwatorskich.

Podniesiony był również temat turystycznego zagospodarowania zabytków, zwłaszcza ich zespołów. W tym zakresie konieczne jest ustanowienie zasad i form działania, tak w zakresie wykorzystania zabytków dla pomieszczenia urządzeń obsługi ruchu turystycznego, jak i dla odpowiedniego powiązania wszystkich ważniejszych zabytków z ruchem turystycznym, jako przedmiotów szczególnego i powszechnego zainteresowania. Jedną ze składowych części tego problemu jest np. ustosunkowanie się do małych miasteczek, stanowiących z racji swych walorów zabytkowych i krajobrazowych, a nawet wypoczynkowych interesujące obiekty turystyczne.

W toku obrad omawiano również wiele spraw bieżących, wynikających z pracy w terenie i wymagających unormowania lub uregulowania dla usunięcia przeszkód w realizacji bieżących zadań konserwatorskich. Konferencja wyłoniła komisję wnioskową, która opracuje materiały dyskusji i zestawi wnioski, wymagające szczególnie troskliwego załatwienia. Najistotniejszą korzyścią konferencji jest możliwość bezpośredniej wymiany poglądów i spostrzeżeń przez konserwatorów i formułowania wniosków, mogących przynieść usunięcie trudności w pracy oraz coraz poważniejsze efekty w ochronie dorobku naszej kultury.

Feliks Kanclerz

W dniach 26 i 27 kwietnia 1965 r. odbyła się we Wrocławiu konferencja zorganizowana przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i Muzeum Śląskie. Zarówno program, problematyka dyskusji jak i udział przedstawicieli ośrodków, których uczestnictwo udało się organizatorom zapewnić, nadają temu spotkaniu bardzo istotne znaczenie, którego ranga wychodzi poza granice zakreślone tematyką konferencji i nabiera ogólnopolskiego charakteru.

Jest rzeczą powszechnie wiadomą, że województwo wrocławskie to teren szczególnie bogaty w zabytki; dowodzi tego zarówno ich ewidencja jak i opracowania naukowe. Niepełne jeszcze zestawienie zabytków (dokonane przez mgr J. Skibińską) wykazuje znaczne ilości malowideł ściennych: 19 gotyckich, ok. 30 renesansowych i manierystycznych oraz ok. 70 barokowych. Zachowanych jest ponadto ok. 100 przykładów sgraffit (niestety we fragmentach). W okresie powojennym konserwacja tych zabytków zdecydowanie ustępowała pracom nad architekturą. W porównaniu z innymi województwami wrocławskie, mimo bardzo cennych i licznych zespołów, w małym stosunkowo stopniu objęte było pracami konserwatorskimi. Zdecydowanie zły stan znacznej ilości zespołów malowideł ściennych, europejskiej niejednokrotnie klasy, brak wystarczającej ilości środków finansowych na szerzej zakrojoną akcję konserwacji, były czynnikami, które spowodowały poważne zaniepokojenie lokalnych organów odpowiedzialnych za stan zachowania i ochrony zabytków. Istotnym faktem jest również, że nieliczne środowisko konserwatorskie Wrocławia nie może sprostać tak odpowiedzialnym zadaniom.

W tej sytuacji organizatorzy uznali za konieczne przedstawić całokształt problemów na szerokim forum specjalistów. W konferencji obok Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków reprezentowanego przez dyr. mgr M. Ptaśnika i mgr E. Onoszko, brali udział przedstawiciele studiów konserwatorskich: ASP Kraków — prof. dr J. E. Dutkiewicz, ASP Warszawa — kons. K. Dąbrowski, Uniwersytet Toruń-

*Konferencja w sprawie
konserwacji malowideł
ściennych woj. wroc-
ławskiego*

0